

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ

УДК 657.37:368.032.1

Белгородцева М.О., канд. екон. наук

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк, Україна, e-mail: marisadon@mail.ru

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДОХОДІВ У СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ: СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Belgorodtseva M.O., Cand. Sc. (Econ.)

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Donetsk, Ukraine, e-mail: marisadon@mail.ru

METHODS OF ACCOUNTING INCOMES IN INSURANCE COMPANIES: CURRENT STATUS AND TRENDS OF IMPROVEMENT

***Мета.** Удосконалення класифікації та методики бухгалтерського обліку доходів у страхових компаніях.*

***Методика.** Проаналізовано підходи до сутності та класифікації доходів у страхових компаніях, зокрема доходів від страхової діяльності, відповідно до Податкового кодексу України та поглядів вчених. Обґрунтовано, що відсутність чіткої регламентації щодо визнання й обліку доходів від страхової діяльності спричиняє застосування касового методу обліку операцій страхування, визнання доходів за операціями перестрахування методом нарахування.*

***Результати.** Зважаючи на прогалини в чинному законодавстві у визначенні складу доходів страховими компаніями, запропоновано розширити та затвердити перелік доходів у розрізі видів діяльності, що в подальшому забезпечить достовірність їх відображення в обліку та звітності. Визначено розбіжності між страховою премією та страховим внеском, визначено сутність поняття «зароблені страхові платежі». Запропоновано отримані частки від страхових сум і страхових відшкодувань та комісійну винагороду відносити безпосередньо до страхової діяльності, оскільки доходи від такої діяльності включають усі надходження, пов'язані з проведенням страхування та перестрахування.*

***Наукова новизна.** Рекомендовано здійснювати облік доходів від страхової діяльності методом нарахування, відповідно до якого доходи треба визнавати в момент виникнення зобов'язання страхувальника сплатити страхову премію (внесок) страховику, незалежно від моменту отримання коштів за страхову послугу відповідно до договору страхування життя або за іншими видами страхування, ніж страхування життя. Це дозволить своєчасно й у повному обсязі формувати страхові резерви, забезпечити точність складання фінансової звітності за МСФЗ.*

***Практична значущість.** Відповідно до визначених доходів від страхової діяльності в розрізі напрямів їх отримання, запропоновано рахунки третього порядку до рахунку 7031 «Дохід від реалізації страхових послуг» і удосконалено порядок їх обліку, що дозволяє відокремлювати облік зароблених страхових премій за договорами страхування, співстрахування і перестрахування та інших доходів від страхової діяльності.*

***Ключові слова:** дохід, класифікація, страхові компанії, методика бухгалтерського обліку.*

Постановка проблеми та її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. Елементами, які формують фінансовий результат страховика, є

доходи і витрати від усіх видів діяльності, порівнюючи які визначають прибуток або збиток, що отримала страхова компанія.

Порядок і послідовність витрачання та отримання доходу в різних галузях встановлюється по-різному. Порівняємо виробничу і страхову діяльність. Так, у сфері виробництва спочатку здійснюються витрати, тобто використовуються відповідні ресурси на виготовлення продукції чи здійснення послуг, а потім вони відшкодовуються з виручки в результаті її розподілу за певними принципами та відповідно до прийнятої фінансової політики на підприємстві. У страхуванні це відбувається навпаки: спочатку страховик акумулює кошти за рахунок отримання страхових премій, формує необхідний страховий фонд, а потім їх використовує, тобто витрачає на компенсацію збитків у разі настання страхового випадку у страхувальників в межах взятих на себе зобов'язань. При цьому точний розмір витрат наперед він не може визначити і зіставити отримані доходи за укладеними договорами страхування з витратами за цими ж договорами в поточному періоді також не можна.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблеми теорії та методики обліку доходів у страхових компаніях стали предметом дослідження М.М. Александрової, О.В. Бондаренко, О.Д. Вовчак, О.О. Гаманкової, С.Л. Єфімова, С.В. Кулікова, В.С. Лєня, Л.А. Орланюк-Малицької, В.С. Приходька, Т.А. Федорової та ін.

Проведені дослідження попередників позитивно вплинули на розвиток теоретичних засад і питань бухгалтерського обліку доходів від страхової діяльності. Проте досі немає єдиного підходу до класифікації та методики обліку доходів у страхувальників.

Теоретичні, організаційні та методичні проблеми обліку доходів у страхових компаніях, недостатність їх дослідження обумовили вибір теми статті, мету, завдання та напрямки дослідження.

Мета статті. Системне вивчення сутності, класифікації та методики бухгалтерського обліку доходів у страхових компаніях з метою їх подальшого удосконалення.

Виклад основного матеріалу досліджень. Зважаючи на суперечливість визначення в чинному законодавстві складу доходів страхових компаній, відсутність чіткої регламентації методики бухгалтерського обліку операцій їх формування та визнання, вважаємо, що сучасний стан їх обліку потребує всебічного дослідження та подальшого вдосконалення.

Розглянемо склад доходів страховика, поданий на рисунку 1, який відображає всю суму надходжень і поділяється залежно від визначених видів діяльності на п'ять груп.

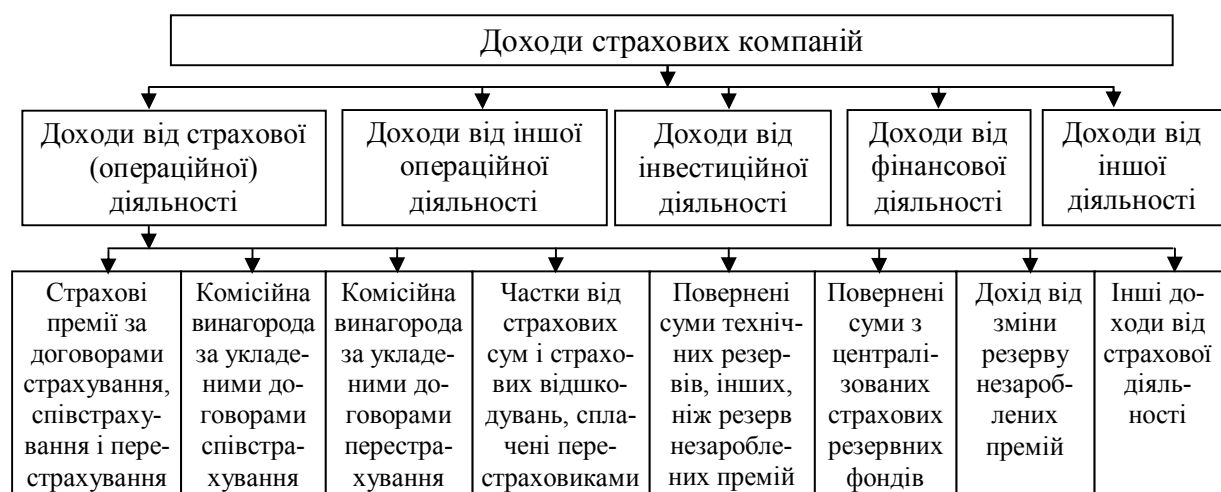

Рисунок 1 – Класифікація доходів страхових компаній за видами діяльності

Доходи, отримані безпосередньо від страхової діяльності, відносять до доходів від операційної діяльності компанії.

Відповідно до Порядку складання звітності страховиків визначено такий склад доходів від страхової діяльності: страхові премії за договорами страхування та пере-страхування; комісійні винагороди за перестраховування; частки від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками; повернені суми з централізованих страхових резервних фондів; повернені суми технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій [7].

Зазначені доходи формуються за рахунок страхових премій і страхових внесків, в основу яких покладено тариф «Брутто». При цьому обсяг премій забезпечує формування страхового фонду, а структура страхового тарифу – напрямки використання надходжень. Ці надходження є первинним доходом страховика, основою подальшого обігу коштів і фінансування інвестиційної діяльності.

Основним джерелом грошових надходжень страхової організації є страхові платежі, які сплачуються страхувальниками відповідно до договорів страхування (перестраховування).

Відповідно до Закону України «Про страхування» страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) – плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування [5].

Досить вагомим у Законі є уточнення відносно того, що страховий платіж може бути у вигляді страхової премії та страхового внеску, оскільки це впливає на момент визнання доходів.

У наукових джерелах ці поняття часто ототожнюють, проте дослідження термінології зазначених об'єктів обліку свідчить про наявність протиріч.

Деякі вчені під страховою премією розуміють плату за страхування, а під страховим внеском – частину страхової премії або всю її суму, що сплачується страхувальником у встановлені терміни відповідно до договору страхування. При цьому розрахована страхова премія підлягає сплаті одночасно або в розстрочку (у вигляді страхових внесків) [9, с. 79-80]. На думку Р.Т. Юлдашева та Ю.М. Троніна, «страхова премія – плата за страхування, яку страхувальник вносить страховику за прийняте на себе зобов'язання здійснити страхову виплату страхувальнику в разі настання страхового випадку», а «страховий внесок (платіж) – за умови сплати премії в розстрочку – кожна частина страхової премії, що сплачується страхувальником. У разі одночасної сплати премії страховий внесок дорівнює страховій премії» [9, с. 61, 10, с. 64].

Результати досліджень дозволяють зробити висновок, що страхову премію та страховий внесок тільки в одних випадках можна ототожнювати, а в інших – необхідно конкретизувати. Тому ми вважаємо, що під час укладення договорів страхування необхідно конкретизувати, яким чином будуть здійснені страхові платежі та розрізняти терміни «страхова премія» і «страховий внесок».

Є різні підходи щодо визначення доходів страховика. У деяких країнах страхові платежі класифікують як доходи від страхової діяльності і фінансовий результат розраховують шляхом зіставлення отриманих страхових платежів і витрат. Згідно з теорією страхування, страхові платежі не належать до доходів від страхової діяльності в момент їх надходження, а підлягають попередньому розподілу на зароблені і незароблені страхові платежі [1]. Отримані страхові платежі визнаються доходами, тобто заробленими страховими платежами, протягом терміну чинності договору страхування методом рівномірного нарахування, оскільки з часом імовірність настання страхового випадку і відповідно ймовірність страхових виплат поступово знижуються. Оскільки від моменту надходження платежів страхувальників на рахунки страховиків до виплати їх у формі страхового відшкодування минає певний час, то власні кошти і резервні фонди, які фор-

мує страховик, можуть роками не використовуватись. Це створює об'єктивну основу для здійснення інвестиційної діяльності, участі в комерційних операціях іншого виду.

Зароблені страхові платежі – це частка від сум надходжень страхових платежів, що відповідає страховим ризикам, які минули повністю або частково на звітну дату.

Методика розрахунку зароблених страхових платежів безпосередньо пов'язана з порядком формування резервів незароблених премій. Зароблені страхові платежі з видів страхування, інших, ніж страхування життя, визначаються шляхом збільшення суми надходжень страхових платежів протягом звітного періоду на суму незароблених страхових платежів на початок звітного періоду і зменшення отриманого результату на суму незароблених страхових платежів на кінець звітного періоду [1]. У разі здійснення страховиком операцій перестраховування виконуються додаткові розрахунки, пов'язані з визначенням частки страхових платежів, сплачені перестраховикам і частки перестраховиків у резервах незароблених премій.

У процесі здійснення страхової діяльності відбувається перерозподіл і трансформація страхових платежів: виконуються операції перестраховування, формуються страхові резерви та централізовані страхові резервні фонди. Такий перерозподіл коштів передбачає в подальшому повернення частини коштів страховику, які визнаються доходами.

Питаннями класифікації доходів страхових компаній займалися російські [4; 8] та вітчизняні вчені [1-3; 6], при цьому єдиним критерієм класифікації доходів є вид діяльності: страхова та інші види діяльності. Вважаємо такий підхід виправданим, оскільки дозволяє чітко розмежувати доходи страховиків для цілей обліку. Проте перелік представлених доходів авторами відрізняється.

До прийняття Податкового кодексу в чинному законодавстві не були чітко визначені доходи страхових компаній. Його прийняття сприяло встановленню особливостей оподаткування страховиків і затвердженню переліку доходів для цілей оподаткування страхової галузі. Зважаючи на нововведення та дослідження думок вчених, пропонуємо розширити перелік доходів у розрізі видів діяльності, що в подальшому забезпечить уникнення помилок в обліку.

Доходи від страхової діяльності формуються з таких елементів: виручки від реалізації страхових послуг та інших доходів від страхування.

1. До складу виручки входять:

– страхові платежі, страхові внески, страхові премії, нараховані страховиком за договорами страхування, співстрахування та перестраховування ризиків як на території України, так і за її межами впродовж звітного періоду, зменшених з урахуванням вимог на суму страхових платежів, внесків, премій, нарахованих страховиком за договорами перестраховування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включають до складу доходів страховика (співстраховика) тільки в межах його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування.

2. Інші доходи від страхової діяльності являють собою такі надходження:

– повернені суми технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій, у випадках і на умовах, передбачених законодавством;

– дохід від зміни резерву незароблених премій порівняно до сформованого на кінець попереднього звітного періоду з урахуванням зміни частки перестраховиків у страхових резервах;

– суми винагород, що належать страховику за укладеними договорами страхування, співстрахування, перестраховування;

– частки від страхових внесків, страхових премій і страхових виплат, нарахованих перестраховиками за договорами перестраховування;

– суми винагороди, нарахованих страховиком за надання послуг сюрвеєра, аварійного комісара і аджаста, страхового брокера і агента;

- суми повернення частки страхових платежів (внесків, премій) за договорами перестраховування в разі їх дострокового припинення;
- суми нарахованих відсотків на депоновані премії за ризиками, прийнятими у перестраховування;
- повернені суми з централізованих страхових резервних фондів;
- доходи від реалізації права регресної вимоги страховика до страхувальника або іншої особи, відповідальної за завдані збитки;
- суми санкцій за невиконання умов договорів страхування, визнані боржником добровільно або за рішенням суду;
- винагороди і тантьєми за договорами перестраховування;
- доходи у вигляді повернення частки раніше зроблених внесків у разі виходу страхової компанії зі складу професійного об'єднання страховиків;
- інші доходи від здійснення страхової діяльності.

3. Доходи від інвестиційної діяльності – це доходи, пов'язані з інвестуванням тимчасово вільних коштів. Ці доходи є похідними від первинних доходів страховика, вони виникають завдяки відтинку часу між отриманням страхових премій і виплатами страхових вимог за укладеними договорами страхування, співстрахування та перестраховування. Це дає можливість інвестувати тимчасово вільні кошти у високоліквідні активи, для того щоб отримувати на них додаткові доходи. На інвестування, окрім тимчасово вільних коштів, залучаються власні резерви страхових компаній. Як правило, доходами від інвестиційної діяльності є:

- інвестиційний дохід від розміщення коштів резервів страхування життя;
- відсотки, на суми залишку коштів на поточному рахунку;
- відсотки від розміщення коштів на депозитних вкладах у банку;
- відсотки за облігаціями та іпотечними сертифікатами;
- дивіденди за акціями;
- участь у прибутку юридичних осіб, у складі засновників яких перебуває страховик, тобто доходи від реалізації корпоративних прав.

4. Доходи від фінансової діяльності – це кошти, отримані від кредитної діяльності страховика за умови надання кредитів страхувальникам – фізичним особам за договорами страхування життя в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми, а також довгострокового кредитування житлового будівництва.

5. Доходи від іншої діяльності – це сукупність доходів, що не належать до страхової, інвестиційної, фінансової діяльності, але виникають у процесі господарської діяльності страховика. Отримання і склад таких доходів не відрізняються від їх отримання в інших галузях економіки, а саме:

- доходи у вигляді курсових різниць, отриманих від перерахунку страхових резервів, створених за договорами страхування, і активів, якими представлені страхові резерви та/або активи, створені в іноземній валюті;
- доходи, отримані від здавання майна в оренду;
- доходи, отримані у погашення дебіторської заборгованості, що була списана у попередні періоди на збитки;
- доходи від списаної кредиторської заборгованості;
- доходи у вигляді безповоротної фінансової допомоги та безоплатно наданих товарів, послуг;
- доходи від індексації та передання (продажу, обліку та інших видів відчужень) основних засобів і нематеріальних активів;
- доходи від надання консультаційних послуг;
- штрафи, пеня та інші доходи, що не суперечить чинному законодавству та яка безпосередньо не пов'язана зі страховою діяльністю.

Подані доходи за видами діяльності страхових компаній є об'єктами бухгалтерського обліку.

Відсутність чітко визначених вимог бухгалтерського обліку для страхових компаній приводить до застосування в обліку доходів від страхової діяльності касового методу. Використання цього методу не закріплене в страховому законодавстві, хоча більшість страховиків використовують саме його для визнання доходів від страхової діяльності. Тому вважаємо доцільним закріпити такий порядок визнання і обліку доходів від страхової діяльності, а саме: у момент виникнення зобов'язання страхувальника сплатити страхову премію (внесок) страховику, незалежно від моменту отримання коштів за страхову послугу відповідно до договору страхування життя або договорів за видами страхування іншими, ніж страхування життя.

Саме такий підхід в обліку доходів від страхової діяльності дозволить забезпечити прозорість фінансової звітності та її складання відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Запис у бухгалтерському обліку необхідно робити в момент виникнення права страхової компанії отримати від страхувальників страхову премію відповідно до умов договору або за умови виписування рахунка. За умовами інших видів страхування, ніж страхування життя страхова премія повинна бути нарахована та сплачена одноразово. За умовами договору страхування життя страхова премія може сплачуватися періодично. У такому разі в бухгалтерському обліку роблять запис у момент виникнення права страхової компанії отримати відповідну частину страхового внеску. Тобто за договорами страхування життя страховий внесок нараховується лише в частині, яка підлягає сплаті в поточному періоді.

Наступним проблемним аспектом, який потребує вдосконалення, є відображення доходів від страхової діяльності на рахунках бухгалтерського обліку. Незважаючи на те, що страхові компанії отримують різні доходи від страхової діяльності, проте всі вони узагальнюються на субрахунку 7031 «Зароблені страхові платежі», відкритому до рахунку 703 «Дохід від реалізації робіт та послуг».

На думку автора, необхідно деталізувати доходи від здійснення страхової діяльності, які також відображаються на субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт та послуг» у розрізі напрямів отримання доходів. Тому вважаємо необхідним додати рахунки третього порядку до рахунку 7031 «Дохід від реалізації страхових послуг»:

- 70311 «Зароблені страхові платежі»;
- 70312 «Частки страхових сум та страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками»;
- 70313 «Дохід від зміни резерву незароблених премій»;
- 70314 «Повернені суми з резерву збитків»;
- 70315 «Повернені суми з централізованих страхових резервних фондів»;
- 70316 «Комісійна винагорода за операціями співстрахування»;
- 70317 «Комісійна винагорода за операціями перестрахування».

Така методика дозволить відокремлювати облік виручки від реалізації – зароблених страхових премій за договорами страхування, співстрахування і перестрахування та інших доходів від страхової діяльності.

Оскільки перелічені субрахунки є рекомендованими, то відповідно виникає необхідність внесення доповнень в Інструкцію щодо застосування Плану рахунків, пов'язаних з їх характеристикою.

Таким чином, бухгалтерський облік зароблених платежів страховиками від страхової діяльності за договорами страхування, співстрахування та перестрахування необхідно вести на окремому аналітичному субрахунку «Зароблені страхові платежі», оскільки сучасна методика обліку страхових премій є специфічною. Щомісяця на нього списуються:

Дебет 70311 «Зароблені страхові платежі» Кредит

Сума страхових премій, переданих у перестраховання (кредит рахунку 705 «Перестраховання»)	Сума страхових премій, належних у звітному періоді (дебет рахунку 76 «Страхові платежі»)
Збільшення резервів незароблених премій з урахуванням операцій перестраховання (кредит рахунку 4951 «Результат зміни резервів незароблених премій»)	Зменшення резервів незароблених премій з урахуванням операцій перестраховання (дебет рахунку 4951 «Результат зміни резервів незароблених премій»)

Рисунок 2 – Розрахунок зароблених страхових премій і методика їх обліку

Така методика направлена на задоволення вимог страхового законодавства за умови формування Звіту про доходи і витрати страховика та не суперечить загальноприйнятому порядку обліку доходів і фінансових результатів відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Крім того, вважаємо доцільним до рахунку 70311 «Зароблені страхові платежі» відкрити додаткові субрахунки для деталізації отриманих страхових премій у розрізі операцій страхування, об'єктів і форм страхування. За необхідністю можна деталізувати зароблені премії в розрізі контрагентів і договорів страхування. У результаті в разі ведення додаткових позицій до рахунків з обліку доходів від страхової діяльності на основі запропонованої аналітики з'являється можливість формування вихідної інформації для складання фінансової, спеціальної, управлінської звітності, проведення аналізу фінансових результатів за напрямками діяльності, видами страхування. Крім того, досягається найвищий рівень деталізації облікових даних.

Інформація про інші доходи від страхової діяльності компанії узагальнюється на субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності» рахунку 71 «Інший операційний дохід», зокрема комісійні винагороди за перестраховання, частки від страхових сум і страхових відшкодувань, належні до сплати перестраховиками, повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів, повернуті суми страхових резервів, інших, ніж резерв незароблених премій.

Отримання (нарахування) комісійної винагороди за перестраховання, а також отримані (нараховані) частки від страхових сум і страхових відшкодувань за договорами перестраховання відображають за дебетом рахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» в кореспонденції з субрахунком 719 «Інші доходи від операційної діяльності». Вважаємо, що чинна методика потребує змін. На нашу думку отримані частки від страхових сум і страхових відшкодувань та комісійну винагороду необхідно відносити безпосередньо до страхової діяльності, а не до іншої операційної, оскільки доходи від страхової діяльності включають усі надходження, пов'язані з проведенням страхування та перестраховання.

Страховики, які відповідно до чинного законодавства утворюють централізовані страхові резервні фонди, суму отриманого (нарахованого) повернення коштів з цих фондів відносять також на рахунок 719 «Інші доходи від операційної діяльності». Оскільки повернення коштів з централізованих страхових резервних фондів також відносять до доходів від страхової діяльності, суми такого нарахування також потребують відображення у складі доходів від страхової (операційної) діяльності.

Висновки. За результатами дослідження запропоновано такі напрями вдосконалення класифікації та методики обліку доходів у страхових компаніях, а саме: систематизовано перелік доходів страховиків; облік доходів рекомендовано здійснювати мето-

дом нарахування; розроблено аналітичні рахунки до субрахунку 7031 «Дохід від реалізації страхових послуг».

Перспективами подальших досліджень є вдосконалення методики обліку розрахунків у страхуванні.

Список літератури / References:

1. Александрова М.М. Страхування: навч.-метод. посіб. / М.М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
Aleksandrova, M.M. (2002), *Strakhuvannia* [Insurance], TsUL, Kyiv, Ukraine.
2. Бондаренко М.И. Страхование: учеб. пособие / М.И. Бондаренко, В.Е. Духов. – Х.: ХИБМ, 2000. – 104 с.
Bondarenko, M.I. and Dukhov, V.Ye. (2000), *Strakhovanie* [Insurance], KhIBM, Kharkov, Ukraine.
3. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навч. посіб. / О.Д. Вовчак, О.Г. Завійська. – Л.: Компакт-ЛВ, 2005. – 656 с.
Vovchak, O.D. and Zaviyska, O.H. (2005), *Strakhovi posluhy* [Insurance services], Kompakt-LV, Lviv, Ukraine.
4. Ермасов С.В. Страхование: учеб. пособие / С.В. Ермасов, Н.Б. Ермасова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 462 с.
Yermasov, S.V. and Yermasova, N.B. (2004), *Strakhovanie* [Insurance], YuNITI-DANA, Moscow, Russia.
5. Про страхування: Закон України від 04. жовт. 2001 р., (зі змін. і доп.) // Голос України. – 2001. – 7 листопада.
About insurance, Law of Ukraine from 04. Oct. 2001, (with next amendments and supplements), Holos Ukrainy, 2001, 7 November.
6. Залетов А.Н. Страхование в Украине / А.Н. Залетов; под ред. О.А. Слюсаренко. – К.: BeeZone, 2002. – 452 с.
Zaletov, A.N. (2002), *Strakhovaniye v Ukraine* [Insurance in Ukraine], Ed. by O.A. Sliusarenko, BeeZone, Kyiv, Ukraine.
7. Методичні рекомендації щодо заповнення форми: Наказ МФУ «Звіт про доходи та витрати страховика» від 28. берез. 2002 р. № 210.
Methodical recommendations in relation to filling of form, Order of ministry of finance of Ukraine from 28. Mar. 2002., No 210.
8. Скамай Л.Г. Страховое дело: учеб. пособие / Л.Г. Скамай, Т.Ю. Мазурина. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 256 с.
Skamay, L.G. and Mazurina, T.Yu. (2006), *Strakhovoye delo* [Insurance business], INFRA-M, Moscow, Russia.
9. Тронин Ю.Н. Основы страхового бизнеса / Ю.Н. Тронин. – М.: Альфа-Пресс, 2006. – 472 с.
Tronin, Yu.N. (2006), *Osnovy strakhovogo biznesa* [Bases of insurance business], Alfa-Press, Moscow, Russia.
10. Юлдашев Р.Т. Организационно-экономические основы страхового бизнеса / Р.Т. Юлдашев. – М.: Анкил. 2002. – 248 с.
Yuldashev, R.T. (2002), *Organizatsionno-ekonomicheskiye osnovy strakhovogo biznesa* [Organizational-economic bases of insurance business], Ankil, Moscow, Russia.

Цель. Усовершенствование классификации и методики бухгалтерского учета доходов в страховых компаниях.

Методика. Проанализированы существующие подходы к сущности и классификации доходов в страховых компаниях, в частности доходов от страховой деятельности, согласно Налоговому кодексу Украины и взглядам ученых. Обосновано, что отсутствие четкой регламентации относительно признания и учета доходов от страховой деятельности приводит к

применению кассового метода учета операций страхования, признание доходов по операциям перестрахования методом начисления.

Результаты. Принимая во внимание пробелы в действующем законодательстве при определении состава доходов страховыми компаниями, предложено расширить и утвердить перечень доходов в разрезе видов деятельности, которая в дальнейшем обеспечит достоверность их отображения в учете и отчетности. Определены расхождения между страховой премией и страховым взносом, сущность понятия «заработанные страховые платежи». Предложено полученные доли от страховых сумм и страховых возмещений и комиссионное вознаграждение относить непосредственно к страховой деятельности, поскольку доходы от страховой деятельности включают все поступления, связанные с проведением страхования и перестрахования.

Научная новизна. Рекомендовано осуществлять учет доходов от страховой деятельности методом начисления, согласно которому доходы признавать в момент возникновения обязательства страхователя уплатить страховую премию (взнос) страховщику, независимо от момента получения денежных средств за страховую услугу согласно договору страхования жизни или по другим видам страхования, отличным от страхования жизни. Это позволит своевременно и в полном объеме формировать страховые резервы, обеспечить точность составления финансовой отчетности за МСФЗ.

Практическая значимость. Согласно определенным доходам от страховой деятельности в разрезе направлений их получения предложены счета третьего порядка к счету 7031 «Доход от реализации страховых услуг» и усовершенствован порядок их учета, который позволяет отделять учет заработанных страховых премий по договорам страхования, совместные страхования и перестрахования и других доходов от страховой деятельности.

Ключевые слова: доход, классификация, страховые компании, методика бухгалтерского учета.

Objective. To improve classification and methods of accounting incomes in insurance companies.

Methods. There were analyzed existing approaches to the essence and classification of incomes in insurance companies, namely incomes from insurance activity, quoted by the Tax Code of Ukraine and scientists' opinions. There was substantiated that lack of accurate regulations related to recognition and accounting of incomes from insurance activity leads to the intake of cash accounting method for insurance operations, recognition of incomes from reinsurance transactions by accrual basis of accounting.

Results. Taking into account gaps in working legislation when defining income structure in insurance companies there has been proposed to expand and approve the list of incomes as to the types of activity which in future will ensure their presentation accuracy in accounts and records. There was defined mismatch between insurance premium and insurance payment, essence of a concept earned accumulated fund. The allocation of earned interest from insurance proceeds and insurance charges directly to insurance activity as related incomes includes all in-payments within operations of insurance and reinsurance was offered.

Scientific novelty. There has been recommended to apply accounting of incomes from insurance activity by accrual basis which means that incomes are to be recognized at an instant of insurer's incurrence to pay insurance premium (payment) to the insurer irrespective of the moment when funds are received for insurance service in accordance with the life insurance policy or other types of insurance different from life insurance.

Practical value. Coming from the insurance activity incomes defined as to the streams of their receipt there have been suggested third order statements to account 7031 "Income from insurance services" and there has been improved their accounting procedure which allows to break out records of earned insurance premium under contracts of insurance, co-insurance, reinsurance and of other incomes from insurance activity.

Key words: income, classification, insurance companies, methods of accounting.

Рекомендовано до публікації д-р екон. наук Петренко С.М. Дата надходження рукопису 16.10.2013 р.